

Катина Димитрова / Katina Dimitrova

ПРЕТЕНЦИИ И РЕАЛНОСТ В РАМБУЙЕ

Claims and Reality in Rambouillet

Summary: In the cruelest phase of the conflict in Kosovo, the international community has implemented various methods, aimed ending armed actions and moving to a search for a solution through negotiations, establishing contacts between opposing leaders.

At the beginning of 1998, the situation in Kosovo intensified and the events there got into the agenda of international politics. At that time, the international community did not have a common position on the degree of interference. The US is on the opinion that military intervention is urgent, while EU is on resolving the crisis through negotiations.

On February 6, 1999, delegations from Serbia and Kosovo met in the French castle Rambouillet, near Paris. After the collapse of negotiations, United States and NATO are ready for criminal action over Yugoslavia, as guilty for the failure of negotiations.

The countries until last hope for a peaceful decision of the conflict, but was it even possible?

Key words: negotiations, peace, Yugoslavia, USA, EU, Serbia, Kosovo.

След т.нар. „разрешаване“ на горещата точка Босна на дневен ред застава Косово. Корените на противоречията в тази област на Югославия са дълбоки и стари. Сепаратистските движения и радикалните настроения на албанците в автономната област Косово започват след Втората световна война и не прекъсват и за ден. Обединението с Албания е главната цел. През годините средствата и подходът се менят, но целта остава същата. През 50-те години на XX в. сепаратистските движения в този край не са масови. В началото на 60-те години в Косово действа „Революционното движение за обединение на албанците“¹ начело с Адем Демачи. През 60-те години – демонстрации и провокации, въоръжена борба през 70-те, „въстание“ в началото на 80-те и война за независимост в края на 90-те. Организацията, която оперира на територията на Косово, получава подкрепа от редица албански организации по света: от „Съюза на косоварите“ с център Рим, от „Призренска лига“ с център Ню Йорк и филиали в Турция, Австралия, Канада, Франция, Белгия и др.²

През 1990 г., когато в СФРЮ започва формирането на многопартийна система, в областта възникват албански политически партии, които застъпват в програмите си равноправие за албанците в републиката: Демократически съюз на Косово, Демократическа мюсюлманска партия, Парламентарна пар-

тия на Косово, Социалдемократическа партия на Косово, Демократически съюз на Косово (ДСК). Лидерът на ДСК Ибрахим Ругова бързо изгражда авторитет.

Радикализацията на сепаратисткото движение в Косово и Метохия започва през 1998 г. и в него могат да се обособят три основни течения. Първото е политическо, оглавявано от Ибрахим Ругова и ДСК. Второто е на правителството зад граница, намиращо се в Германия и въведено от Буяр Букоши. Чрез него финансиране в Косово достига отвън. Третото е на Армията за освобождение на Косово (АОК), съставена от радикално настроени албанци. Политическото крило на АОК се оглавява от Адем Демачи. Армията за освобождения бързо набира последователи и разширява зоната на контрол за сметка на изгубени сръбски позиции.

В най-ожесточената фаза на конфликта в Косово международната общност прилага различни подходи, насочени към прекратяване на въоръжените действия и преминаване към търсене на решение чрез преговори, установяване на контакти между лидерите, носители на противоположните мнения, недопускане на последваща хуманитарна криза от масов бежански поток. Залага се на демонстрирането на военен потенциал чрез провеждане на учения с участието на държави членки на НАТО и инициативата „Партньорство за мир“, увеличаване контингента на мисията на ООН – „ЮНПРЕДЕП³ в Македония за принуждаване на въввлечените страни да прекратят военни действия и да пристъпят към преговори⁴.

В началото на 1998 г. обстановката в Косово се изостря и събитията там са в дневния ред в международната политика, това време международната общност не е с обща позиция по отношение степента на намеса. САЩ са на мнение, че военната намеса е належаща, докато ЕС е за разрешаване на кризата чрез преговори.

Въпреки всички неуспешни дипломатически усилия и нереализирани предложения за мирно регулиране международната общност прави още един, последен опит да реши кризата по мирен план.

През февруари 1999 г. в замъка Рамбује край Париж (от 6 до 23 февруари) се провежда първият кръг от преговори между албанската и югославската делегация. Албанската делегация се състои от 16 души: представители на Освободителната армия на Косово, ДСК начело с И. Ругова и няколко радикали. А. Демачи отказва участие в преговорите. Политическият представител на АОК на преговорите е Хашим Тачи. В сръбската делегация, съставена от учени, има дори представители на турското, циганското и др. малцинства.

Мирната конференция в Рамбује има задача да разгледа и обсъди разработените от Контактната група принципи за решаване на косовския проблем, включващи елементи на широка автономия за Косово.

Преговорите преминават в благоприятни за организаторите условия: броят на позиционирания на границата с Косово натовския контингент се увеличава, сръбските военни части се изтеглят от областта, борещите се за незави-

симост албанци чувстват благоразположението на международните организации към тях. АОК контролира все по-голяма част от територията на Косово.

На 6 февруари 1999 г. делегациите на Сърбия и Косово се срещат във френския замък Рамбуе. Сръбската делегация се води от вицепремиера Р. Маркович, а косовската – от И. Ругова. Връзката се осъществява чрез посредници – външните министри на Франция и Великобритания. Контактната група има проект за споразумение, според който Косово е с широка автономия в пределите на Сърбия. Предложението предвижда независими институции, а Сърбия да ръководи външната политика, отбраната, митниците и данъците. Предвижда се сили на НАТО да са гарант са спазването на споразумението⁵.

В замъка Рамбуе на делегациите са предложени за обсъждане само отделни части от „Временния договор за мир и самоуправление в Косово и Метохия“ – „Рамков документ“ и три приложения, които уточняват проблемите, свързани с конституцията на Косово, изборите в органите за самоуправление и съдебната система. След седмица делегациите получават още едно приложение, свързано с икономическите въпроси.

В деня, когато преговорите приключват, сръбската делегация вижда пълния текст на предлаганото споразумение. Оказва се, че 69% от текста му, сръбите виждат за първи път⁶. Интерес представляват приложения № 2 и № 7, които предварително са разглеждани на заседанията на Контактната група, а са предложени от отделни нейни членове и засягат незабавното въвеждане на войски на НАТО на територията на Косово и Метохия след подписването на споразумението. Предвижда се и организиране на полицейски сили.

В края на първата фаза от преговорите страните участнички дават изявление. Югославската делегация отчита, че особен прогрес по преговорния процес в Рамбуе не е достигнат, преговорите ще продължат и ще определят елементите на автономност на Косово, но също така ще фиксират териториалната цялост на Югославия. В своето изявление албанската делегация заявява, че тя ще подкрепи предложеното споразумение за мир само в случай, че след 3 години албанският народ ще проведе референдум за независимост. Представителите на САЩ отхвърлят възможността преговорите да продължат и настояват предложеният договор да бъде подписан в първия ден от втория рунд на преговорите. На практика Югославия получава ултиматум: ако подпише договора, на територията на Косово влизат войски на НАТО, които „ще гарантират мира“, а ако не подпише – ще поеме цялата отговорност за провала на преговорите и, разбира се, ще трябва да очаква „наказание“ за тези си действия⁷.

Патовата ситуация и липсата на единство във възгледите както в участниците, така и в организаторите налагат кратко прекъсване. От 25 февруари до 15 март страните уточняват своите позиции, разглеждат предложения текст, провеждат срещи и дискусии. След консултация с американските представители албанската делегация склонява да подпише целия пакет от предложения

по договора. От 7 март 1999 г. АОК вече се оглавява от Сулейман Селеми, който напълно отхвърля възможността за частично или непълно удовлетворяване на така желаната от албанците независимост.

От своя страна, правителството на Югославия си дава ясна сметка, какво е на път да загуби. Освен от подкрепата на Русия, югославският президент среща и поддръжка вътре в страната. Както населението, така и представители на опозицията напълно отхвърлят пътя, който ще доведе до отказване от Косово и Метохия. Вук Драшкович, известен опозиционер и зам.-председател на правителството на СРЮ, определя текста на предложението политически договор като „противоречив“, който не гарантира напълно териториалната цялост на страната. Воислав Шешел е категоричен, че не бива да се допуска присъствие, още повече трайно, на чужди войски на територията на Косово или в отделни южносръбски области, които са част от правната и административна система на СРЮ⁸.

Вторият рунд на преговорите започва в Париж на 15 март. Предложението на югославската делегация за подписване на политическата част от договора и за продължаване на преговорите по повод обема и характера на международното присъствие в Косово и Метохия не е разгледано. Делегациите така и не се срещат за продължаване на разговорите и преговорния процес. Албанската страна подписва договора едностранно. Представителят на Русия в Контактната група отказва да положи подписа си под споразумението. От своя страна, Югославия предлага „Съглашение за самоуправление в Косово и Метохия“⁹, под което подписите си полагат представители на всички национални общини на Косово. Цели се с направеното предложение да се даде база за понататъшни преговори по решаване съдбата на Косово.

След срива на преговорите в Париж САЩ и НАТО се готвят за наказателна акция срещу Югославия като виновник за провала. Министърът на външните работи на Югославия Живадин Йованович на 17 март пише до председателя на Съвета за сигурност на ООН, че страните от НАТО разполагат въоръжения на Балканите в непосредствена близост до Югославия, че в Македония числеността на натовските войски скоро ще достигне 30 000, че вече са разположени 60 танка, 250 бронетранспортъра, няколко десетки бойни самолета, значително количество артилерийска техника, че на територията на Албания се изграждат нови военни бази на НАТО и че не се предприемат мерки за затваряне каналите на финансиране, обучаване и снабдяване с оръжия на бойците от АОК¹⁰.

На 21 март Съветът на НАТО дава няколко часа на югославския президент Сл. Милошевич да размисли и подпише предложението договор. Ако това не се случи, той трябва да очаква въздушен удар. На следващия ден Генералният секретар на НАТО получава разширени пълномощия от Съвета на НАТО за приемане на решение за провеждане на въздушна операция против югославската армия.

Югославският президент пише до съпредседателите на мирния форум в Рамбује – министрите на външните работи на Франция и Великобритания, че техните народи и НАТО се готвят да използват сила срещу една неголяма европейска държава само за това, че тя защитава своята територия от сепаратизма и своите граждани от тероризма, своите исторически ценности от главорези¹¹.

Президентът на Югославия се надява да реши проблема с Косово и Метохия с мирни средства. Но било ли е това изобщо възможно?

Косовският възел е многослоен проблем, който освен че показва противоречията на замесените страни, изважда на преден план и замесените интереси на международните субекти, въввлечени в този конфликт. Първоначално, действията на международните организации в Косово отразяват борбата между двете линии, изграждащи бъдещата система за европейска сигурност – еднополюсния и многополюсния. По време на разразилата се криза в Косово и Метохия на фона на разпадащата се Югославия се налагат две линии за решаване на етнополитическите конфликти: пътят на мирните преговори и пътят на силата – първоначално демонстриране и заплашване, а впоследствие и прилагане. Косовският проблем и неговото т.нар. „разрешаване“ за пореден път показват необективното отношение към конфликтните страни и отразяват политиката на двойните стандарти. Събитията в Косово отразяват и колебанията на световното общество за ненамеса във вътрешните работи на суверенна държава и политическата мощ на САЩ и възможностите ѝ за безпрепятствена употреба на сила във всяка точка на света. След като „решава“ проблема с Босна и Херцеговина, политиката на САЩ се насочва към премахването от ръководния пост на Югославия на лидера Слободан Милошевич и създаването на Балканите на още една, последна държава.

След провала на преговорите в Рамбује на ред е НАТО.

На третия ден от началото на бомбардировките новият външен министър на Руската федерация – Игор Иванов, предлага свикване на Контактната група за Югославия. Вашингтон подминава това предложение. Западът не вярва, че сериозна криза между Русия и НАТО може да се получи, поради икономическата и военна невъзможност на Русия да действа активно и да предизвика подобна криза¹².

Руската външна политика по отношение на събитията около и в Косово за периода 1998–1999 г. е комплицирана и противоречива. От една страна, Русия подкрепя част от мерките, които Западът приема за въздействие върху страните, като следи да се спазват международните стандарти. Също така Русия не коментира идеята на Косово да се даде автономия и право на излизане от федерацията, което дава преднина на тръгналата към независимост област. От друга страна обаче, Русия опитва да балансира, като настоява за ненамеса на Алианса без одобрението на Съвета за сигурност¹³.

По време на военната агресия на НАТО срещу СРЮ руската външна политика застава на страната на слабата жертва. Още по време на подготовката на агресията Западът обвинява Русия, че памага на сръбската страна: „Русия тайно доставила на Югославия съвременна военна техника за 1 млрд. долара“¹⁴, за да успее тя да се противопостави на НАТО.

Освен десетките жертви (както от сръбска, така и от албанска страна) бомбардировките водят след себе си разрушения в редица градове. Разрушени са паметници на културата, административни сгради (много министерства, както и резиденцията на югославския президент Слободан Милошевич), болници, мостове, предприятия и др. Бомба разрушава най-стария сръбски мост на Дунав – Петроварадинския в Нови Сад¹⁵. Макар и на сръбска територия, тези мостове са част от европейската инфраструктура. В интервю за в. „Монитор“ по този повод, А. Пантев пита: „Каква е тази Обединена Европа, която руши мостове?“¹⁶.

Югославските електрически и строителни фирми, които са в реални конкурентни отношения със западноевропейските, регулярно печелят поръчки в чужбина. Бомбардировките на НАТО „елиминират“ всякаква конкуренция. Топлофикационните централи и цялата нефтопреработвателна промишленост търпят големи материални щети. Специални ракети, предназначени за подземни цели, избухват под повърхността на земята, разкъсвайки подземни предавателни кабели. Съществува малка вероятност за отремонтването им, но заради наложените санкции, не е възможно снабдяването с нужните за ремонта части от компанията „Уестингхаус“ – американска компания, която се занимава с комунални услуги в международен план, с обслужване и поддръжка на апаратура, контрол и изграждане на атомни електроцентрали¹⁷.

Невъзможността да се възстанови електроенергетиката оставя много малки и по-големи градове в цяла Сърбия без всякаква перспектива за отопление през зимните месеци и дори без средства за доставяне на вода за градското население. Има недостиг на вода в Югославия, особено след летните дъждове, които причиняват сериозни наводнения.

Трябва да се има предвид, че Югославия, а и другите балкански държави, са обект на политиката на Великите сили. Великите сили се намесват посредством своите дипломатически игри в отношенията „в“ и „между“ държавите на Балканите. До голяма степен те не са господари на своята съдба, не са субект в международните отношения, а обект.

Разпадът на Югославия и изграждането на новите държави е предизвикателство пред страните членки на НАТО, които са фактор в преструктурирането на Балканите и налагането на „Новия световен ред“ след Студената война.

Периодът от 24 март до 11 юни 1999 г. е време, в което политиката на НАТО в региона взема своя връх със започването на бомбардировките над Югославия. Този период е много динамичен, изпълнен със събития и конфронтации, поради което буди интерес както за чуждите наблюдатели и анализатори, така и за местните.

В статията „Бойни варианти“ Джонатан Айл, научен директор на Кралския институт на обединените въоръжени сили на Великобритания, казва, че НАТО ще унищожи военните обекти, но няма да направи нищо за албанските бежанци¹⁸.

Американският президент Бил Клинтън съобщава, че съюзниците на НАТО са единни в подкрепата си на бъдещите въздушни удари¹⁹. По-нататък обаче, в преводна статия от в. „Елефтеротипия“ от изявление на Г. Папандреу става ясно, че Гърция няма да позволи да бъдат използвани гръцки летища за акцията на НАТО срещу югославските цели, т.е. налице е държава членка, която е против бъдещите натовски действия²⁰. Позициите на останалите балкански държави са също противоречиви. Албанският премиер Пандели Майко приветства ударите на НАТО. Според Бюлент Еджевит операцията на НАТО е много опасна, тъй като огънят може да обхване целите Балкани. Люпчо Георгиевски заявява, че няма да позволи територията на Македония да бъде използвана за атака. Румъния също подкрепя операцията на НАТО.

Американският президент описва бъдещата операция като „криеща много рискове“ и призовава всички американци „да се молят за нашите мъже и жени в униформи. Въпреки това ние трябва да действваме, за да спрем репресиите срещу мирни хора в Косово“²¹.

Интерес представлява писмото до съпредседателите на срещата в Рамбуїе – външните министри на Франция и Великобритания – Юбер Ведрин и Робин Кук. В него президентът на Югославия пише, че споразумението от Рамбуїе е публикувано в косовския печат (в албанския вестник „Коха Диторе“) преди началото на преговорите. Той казва: „Моят отговор на вашето изречение „Споразумението е на масата“ е: на масата би могло да има само проект на споразумението“²².

Посредством информация на Комън Дриймс Нюз Център става ясно, че споразумението, което Белград не приема, съдържа Приложение Б със следните точки: персоналът на НАТО има имунитет; НАТО получава право да използва летища, пътища, железници и др. Според Р. Хайдън, директор на Центъра за руски и източноевропейски проучвания в Университета на Питсбърг, текстът предвижда независимост на Косово, без това да се казва изрично, както и военна окупация от НАТО на цяла Югославия²³.

Паралелно с това в отношенията си с Югославия международните организации усилват санкциите. В края на април Съветът на ЕС приема решение за едностранно прекъсване на доставките на нефт и нефтени продукти за СРЮ и призовава останалите страни да вземат същите мерки. На 6 май Съветът на ЕС приема Съвместна позиция и Постановление за въвеждане на допълнителни ограничаващи мерки против СРЮ и нейните граждани²⁴. САЩ също се обявяват за замразяване имуществата на Югославия на своя територия, както и че не ще допуснат приемането на Югославия в международните финансови организации²⁵.

Югопарламентът одобрява на 3 юни 1999 г. с 136 гласа „За“ и 74 „против“ мирния план на Русия и ЕС въпреки остро противопоставяне на Сръбската радикална партия. Планът предвижда пълно изтегляне на югославските сили от Косово, завръщането на над 850 000 бежанци по домовете им и разоръжаване на АОК²⁶.

Текстът за преговори е като ултиматум от страна на НАТО. Документът е описан като „6 страници, в които югоармията получи нареждане да се маха“²⁷. НАТО ще влязат в Косово до 24 часа, след като сърбите се изтеглят.

Народната скупщина одобрява „документ за постигане на мира“, който ѝ е представен от представителите на Европейския съюз и Русия – президента на Финландската република Марти Ахтисаари и специалния представител на президента на Руската федерация – Виктор Черномирдин²⁸. Скупщината обосновава своето положително гласуване със следните причини:

1. Документът потвърждава суверенитета и териториалната цялост на нашата страна.
2. Документът потвърждава ролята на Обединените нации.
3. Документът преди всичко се явява основа за мира²⁹.

Пълният текст на плана за мирно урегулиране става ясен едва на 7 юни. Споразумението съдържа редица неблагоприятни за Югославия моменти. То не задължава НАТО да прекрати военните действия. Ударите по Югославия продължават още седмица след това. Сръбската страна е обвинена за насилието и репресиите в Косово и е задължена незабавно да ги прекрати. Действията на НАТО са определени като законна сила. Всички югославски военни, полицейски и военизирани сили трябва да напуснат територията на Косово. Международните сили за сигурност ще действат под общото командване на НАТО, като участие на руски части не се предвижда. Участието на ООН е формално. Сред положителните черти на документа е възможността за завръщане на неголяма част югославски и сръбски военнослужещи в Косово по изпълнение на определени функции. Но това остава само на хартия, както и клаузите за завръщане на сръбските бежанци по родните им места и за разоръжаване на АОК. Предполагаемо военнотехническо споразумение предстои да се изготви³⁰.

На 10 юни Съветът за сигурност гласува Резолюция 1244³¹, с която се потвърждава придържането към суверенитета и териториалната цялост на Съюзна република Югославия, както и необходимостта от създаване на реално самоуправление за Косово. Резолюцията се налага за незабавното прекратяване на насилието и репресиите в Косово от страна на СРЮ и започване извеждането на войските по ускорен график. Паралелно в Косово започват да се разполагат международно гражданско присъствие и присъствие по сигурността с необходимите персонал и снаряжение. Според Резолюцията на СС, АОК и всички други въоръжени групи на косовските албанци незабавно трябва да прекратят всички настъпателни действия и да изпълнят необходимото по

отношение на демилитаризацията и установяването на ръководителите на международното присъствие за сигурност³². Предвижда се да се създаде временна администрация като част от международното гражданско присъствие, под управлението на което местното население в Косово ще може да има съществена автономия в рамките на Съюзна република Югославия. Фиксиран период за осъществяване така и не е посочен³³.

Резолюция 1244 на Съвета за сигурност е показателна за настоящото положение на някога силната международна организации ООН. Главният неин недостатък е недвусмисленото легализиране действията на НАТО и осъждането от друга страна на СРЮ като единствен виновник за „насилието и репресиите в Косово“. Документът не разглежда независимост за Косово, нито организиране на референдум след три години, а постулира автономия в рамките на Съюзна република Югославия.

Единственото успокоение за сръбската страна от продиктувания „договор“ е, че в състава на миротворческите сили на ООН (КФОР) ще има и руски контингент, състоящ се от 10 000 военнослужещи. В крайна сметка тяхната численост е сведена до 3613, но руската страна така и не получава своята зона, за която да отговаря³⁴.

На 17 юни при преговори между НАТО и АОК се стига до споразумение, че АОК ще се разоръжи в рамките на 30 дни. Още на следващия ден въоръжени албанци завземат населените места по своята територия. Когато на 20 юни и последният войник на югославската армия напуска пределите на Косово, албанските военни остават единствени въоръжени сили³⁵.

По време на първата година от присъствието на силите на НАТО в областта ситуацията в Косово и Метохия се характеризира с терор, престъпления, нарушения на правата на човека и етническа чистка. АОК и другите въоръжени албански организирани групи така и не са демилитаризирани, нито разоръжени, нито разформирвани. Косово се превръща в център на тероризма, база за организирана международна престъпност, контрабанда на наркотици, оръжия и др. Едва за една година са унищожени 85 средновековни религиозни обекта³⁶ и паметници на историята и културата. Мисията на ООН по изграждането на временна администрация не успява да обезпечи личната и имуществената сигурност и равноправие на всички граждани. Игнорирани са законите на Република Сърбия и СРЮ, не се контролират границите между СРЮ и Албания и Македония, на представителите на югославската армия им е отказано да се върнат в Косово и Метохия. Числеността на сръбското население все повече намалява – в Призрен в края на 1999 г. има само 11 души, в Прищина – 300 от някогашните 40 000³⁷.

В Косово в края на октомври 2000 г. се провеждат избори за местни органи на управление въпреки протестите на новата демократична власт в Белград, която предупреждава, че в областта няма необходимите условия за провеждане на демократични и свободни избори. В изборите не участва сръб-

ското и другото неалбанско население³⁸. Този акт нарушава не само основните закони на суверенната държава, но и резолюцията на Съвета за сигурност на ООН.

Изборите в Косово се провеждат малко след промяната в Белград и започването на демократичните преобразувания в Югославия. Те не способстват за укрепване на демократичните процеси, не представляват и поддръжка за новия курс, нито помагат за установяване на мира и стабилността в региона.

БЕЛЕЖКИ/NOTES

¹ Косово: прошлое, настоящее, будущее. Российская академия наук. Институт экономики. Санкт-Петербург: Алетей, 2013, с. 17.

² **Гуськова, Е. Ю.** (отв. ред.) История югославского кризиса (1990–2000). Русский национальный фронт. Москва, 2001, с. 650.

³ Мисията на ЮНПРЕДЕП в Македония стартира през 1995 г. с цел да предотврати преливането в страната на военните конфликти от бившите югорепублики. Мандатът на 1050-те войници от Дания, Швеция, Финландия, Норвегия, САЩ и Индонезия продължава до 26 февруари 1999 г., когато Китай налага вето на продължаването на мисията с още 6 месеца. – Б.а.К.Д.

⁴ **Първанов, А.** Косовският конфликт: пред развръзка или ново заплитане. – Сега, 1998, 36.

⁵ **Манчев, Кр.** Кървавият край на Югославия., София, 2009, с. 341.

⁶ **Гуськова, Е. Ю.** (отв. ред.) История югославского кризиса (1990–2000) ..., с. 671.

⁷ **Гуськова, Е. Ю.** (отв. ред.) История югославского кризиса (1990–2000) ..., с. 671.

⁸ Vlada bez izlaza. Blic., Beograd, 5 mart 1999, s. 2.

⁹ **Гуськова, Е. Ю.** (отв. ред.) История югославского кризиса (1990–2000) ..., с. 671.

¹⁰ Документ ООН. S/1999/292.

¹¹ Документ ООН. S/1999/314.

¹² **Иванов, И.** Новата дипломация на Русия. Руската външна политика през последните десет години. Българо-руски информационен пул. София, 2003, с. 75–82.

¹³ **Анчев, С.** Русия и „миротворците“ над Югославия. Руската политика към агресията срещу Югославия през 1999 г. в документи, факти и коментари. В. Търново: Faber 2002, с. 155.

¹⁴ **Манчев, Кр.** Кървавият край на Югославия... с. 341

¹⁵ В. „Дневен Труд“, София. Година LIII, бр. 82, с. 8; в. „Сега“, София. Година II, бр. 77.

¹⁶ В. „Монитор“, София. Година II, бр. 99, с. 14.

¹⁷ **Parenti, M.** Yugoslav Sojourn: Notes from the Other Side, January 2000. Източник: <http://www.michaelparenti.org/YugoslavSojourn.html>, Активен към: 14.02.2016 г.

¹⁸ В. „Монитор“, София. Година II, бр. 68, с. 1.

¹⁹ Пак там, с. 8.

²⁰ Пак там.

²¹ В. „Дневен Труд“, София. Година LIII, бр. 81, с. 13.

²² В. „Сега“, София. Година II, бр. 69, с. 1.

²³ В. „Монитор“, София. Година II, бр. 98, с. 5.

²⁴ Информационный бюллетень Посольства Союзной республики Югославии. Москва, 1999, 16 мая. – № 79.

²⁵ Пак там.

²⁶ В. „Дневен Труд“, София. Година LIII, бр. 126, с. 9.

²⁷ В. „Сега“, София. Година II, бр. 129, с. 7.

²⁸ Черномырдин, В. Вызов. Москва: Изд. „Московский писатель“, 2003, с. 37–41.

²⁹ Гуськова, Е. Ю. Трудное урегулирование: как останавливали бомбежки в Югославии в 1999 году. – В: Новая и Новейшая история, № 5, сентябрь–октябрь 2015, с. 76–93.

³⁰ Гуськова, Е. Ю. Трудное урегулирование ..., с. 90.

³¹ Документ ООН S/RES/1244 (1999). Совет безопасности. Резолюция 1244 (1999), принятая Советом безопасности на его 4011-м заседании, состоявшемся 10 июня 1999 году.

³² Пак там.

³³ Пак там.

³⁴ Джуретич, В. Развал Югославии. Основные течения 1918–2003 гг. Исторические предпосылки гражданской войны в Югославии 1991–1995 гг. Агрессии НАТО против сербского народа 1999 г. Москва, 2003, с. 561.

³⁵ Албанский фактор кризиса на Балканах. Российская академия наук. Институт научной информации по общественным наукам. Москва, 2003, с. 48–49.

³⁶ Пак там.

³⁷ Коштуница, В. Измењу силе и права: Косовски записи. Београд, 2000, с. 301.

³⁸ Албанский фактор кризиса на Балканах..., с. 49.

ИСПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

Албанский фактор кризиса на Балканах. Российская академия наук. Институт научной информации по общественным наукам. Москва, 2003. [Albanskiy faktor krizisa na Balkanah. Rossiyskaya akademiya nauk. Institut nauchnoy informatsii po obshchestvennm naukam. Moskva, 2003.]

Анчев, С. Русия и „миротворците“ над Югославия. Руската политика към агресията срещу Югославия през 1999 г. в документи, факти и коментари. В. Търново: Faber 2002. [Anchev, S. Rusia i „mirotvortsite“ nad Yugoslavia. Ruskata politika kam agresiyata sreshtu Yugoslavia prez 1999 g. v dokumenti, fakti i komentari. V. Tarnovo: Faber 2002.]

В. „Дневен Труд“, Сф., Година LIII, бр. 81, 82,. [V. „Dneven Trud“, Sf., Godina LIII, br. 81, 82.]

В. „Сега“, Сф., Година II, бр. 69, 77, 129. [V. „Sega“, Sf. Godina II, br. 69, 77, 129.]

В. „Монитор“, Сф., Година 2, бр. 68, 82, 98, 99. [V. „Monitor“, Sf., Godina 2, br. 68, 82, 98, 99.]

Гуськова, Е. Ю. (отв. ред.) История югославского кризиса (1990–2000), Русский национальный фронт. Москва, 2001. [Gusykova, E. Yu. (otv. red.) Istoriya yugoslavskogo krizisa (1990–2000). Russkiy natsionalnyi ront. Moskva, 2001.]

Гуськова, Е. Ю. Трудное урегулирование: как останавливали бомбежки в Югославии в 1999 году. В: Новая и Новейшая история, № 5, сентябрь–октябрь 2015. [Gusykova, E. Yu. Trudnoe uregulirovanie: kak ostanavlivali bombezki v Yugoslavii v 1999 godu. – V: Novaya i Noveyshaya istoriya, № 5, sentyabry-oktyabry 2015.]

Джуретич, В. Развал Югославии. Основные течения 1918–2003 гг. Исторические предпосылки гражданской войны в Югославии 1991–1995 гг. Агрессии НАТО против сербского народа 1999 г. Москва 2003. [Dzhuretich, V. Razval Yugoslavii. Osnovne techeniya 1918–2003 gg. Istoricheskiu predposlki grazhdanskoj voyn v Yugoslavii 1991–1995gg. Agresii NATO protiv serbskogo naroda 1999g. Moskva 2003.]

Документ ООН S/RES/1244 (1999). Совет безопасности. Резолюция 1244 (1999), принятая Советом безопасности на его 4011-м заседании, состоявшемся 10 июня 1999 году. [Dokument OON S/RES/1244 (1999). Sovet bezopasnosti. Rezolyutsiya 1244 (1999), prinyataya Sovetom bezopasnosti na ego 4011-m zasedanii, sostoyavshemsya 10 iyunya 1999 godu.]

Документ ООН. S/1999/292. [Dokument OON. S/1999/292.]

Документ ООН. S/1999/314. [Dokument OON. S/1999/314.]

Иванов, И. Новата дипломация на Русия. Руската външна политика през последните десет години. Българо-руски информационен пул. София, 2003. [Ivanov, I. Novata diplomatsia na Rusia. Ruskata vanshna politika prez poslednite deset godini. Balgaro-ruski informatsionen pul. Sofia, 2003.]

Информационный бюллетень Посольства Союзной Республики Югославии. Москва, 1999. 16 мая. – № 79. [Informatsionny byulleteny Posolystva Soyuznoy Respubliki Yugoslavii. Moskva, 1999. 16 maya. – № 79.]

Косово: прошлое, настоящее, будущее. Российская академия наук. Институт экономики. Санкт-Петербург: Алетейя, 2013. [Kosovo: proshloe, nastoyashtee, budushtee. Rossiyskaya akademiya nauk. Institut ekonomiki. Sankt-Peterburg: Aleteyua, 2013.]

Коштуница, В. Измећу силе и права: Косовски записи. Београд, 2000. [Koshtunitsa, V. Izmeћu sile i prava: Kosovski zapisi. Beograd, 2000.]

Манчев, Кр. Кървавият край на Югославия. София, 2009. [Manchev, Kr. Karvaviyat kraj na Yugoslavia. Sofia, 2009.]

Първанов, А. Косовският конфликт: пред развръзка или ново заплитане. – Сера, 1998. [Parvanov, A. Kosovskiyat konflikt: pred razvrazka ili novo zaplitane. – Sega, 1998.]

Черномырдин, В. Вызов. Москва: Изд. „Московский писатель“, 2003. [Chernomrardin, V. Vzov. Moskva: Izd. „Moskovskiy pisately“, 2003.]

Parenti. M. Yugoslav Sojourn: Notes from the Other Side, Januari 2000, източник: активен към: 14.02.2016 г. – <http://www.michaelparenti.org/YugoslavSojourn.html>

Vlada bez izlaza. Blic. Beograd, 5 mart 1999.